

Geestelijke anorexia in deze tijd

Knack.be, maart 2017
(niet gepubliceerd)

We leven deze weken in de vastentijd, waar we horen van enkele initiatieven rond versobering, zoals bijv. Tournée Minérale en Veertig Dagen Zonder Vlees. Maar al bij al blijft het een minderheid die het een ietsiepietsie soberder aan doet. Het idee van vasten roept voor alle mensen toch wel een hele fundamentele vraag op: hoe belangrijk zijn eten en drinken voor ons? Hoe materieel of materialistisch zijn we met zijn allen? We leven - objectief gezien! - in een maatschappij die een rijkdom kent die ongezien is in de hele wereldgeschiedenis! Wat 20, 40, 60 jaar geleden een luxe was voor een select clubje rijken, is vandaag algemeen verspreid en evident, zelfs voor lagere klassen van de maatschappij: stromend water, een badkamer, een telefoon, radio, tv, auto, afwasmachine, computer, GSM, internet, tablet... En in grote (!) delen van de wereld hebben ze dit éérste vandaag nog niet eens. Maar we vinden dit hier intussen zo normáál dat we ons zelfs niet meer 'rijk' of bevoorrecht voélen. Er hangt integendeel een algemene klaagcultuur in de lucht: zelfs als we dreigen enkele percenten van onze welvaart te moeten inleveren (omdat we al decennia bóven onze stand leven) klagen we alsof we morgen van honger zullen sterven!

Maar hoe rijk zijn we gééstelijk? Tegelijk met de toename van onze welvaart, zien we ook een toename van psychische problemen, stress en burnout, prikkelbaarheid, relatie-armoede, leegte, uitbarstingen van zinloos geweld. Jongeren hebben nog nooit zoveel materiële vrijheid gehad, maar hangen doelloos op straat, gaan 'binge drinken', coma zuipen, experimenteren met drugs, flirten met de dood. Het is alsof ze niet meer weten waarom ze in zulke dolgedraaide maatschappij zouden moeten meehollen, en dus doden ze de tijd maar in nachtenlange computergames of vluchten in de illusorische wereld van dancings of mega-festivals waar ze zichzelf in extase dansen op snoeiharde muziek die hun gehoor blijvend beschadigt. Nog nooit was een generatie zo vrij in relaties en seks, maar nog nooit waren relaties zo flirterig, oppervlakkig, onduurzaam. Is dit een te negatief beeld? Misschien, maar toch: zelfs driejarige kleuters worden soms al gediagnostiseerd met "depressie". Ondanks onze materiële overvloed hangt een algemene malaise of onbehagen over onze westerse cultuur. Hier klopt iets fundamenteel niet! Het is als de spreekwoordelijke olifant die in de kamer staat, maar wie spreekt erover?

Het is in deze tijd niet gemakkelijk om uit te leggen wat geestelijke armoede is. Wanneer iemand bijv. in schrijnende *fysische armoede* leeft, maar iedereen om hem heen is even miserabel, dan ervaart hij dat als normaal: hij heeft gewoon nooit anders geweten. Hetzelfde geldt wanneer een kind opgroeit in een milieu met grote *emotionele armoede*, zonder enige bevestiging of positieve bemoediging, zonder knuffels of tedere aanraking: het zal niet eens weten dat het anders kán. Nog sterker: het kind zal het zelfs niet kunnen verdragen wanneer iemand plots wél lief en teder is, het zal bevriezen bij een tedere aanraking, zijn stekels opzetten bij knuffels... Zo is het ook met *geestelijke armoede*: hoe weinig denken we aan de echt belangrijke dingen in het leven: de grote waaromvragen, zingeving, het doel van het leven, God, hiernamaals,

laatste oordeel...? Hoe ontwikkeld is ons spiritueel IQ? Je kan zo gemakkelijk voortvallen in deze jachtige tijd, altijd sneller, zoals een HST, maar wie stelt zich nog de vraag waarheen de trein rijdt? Je kan dit zo normaal gaan vinden, maar je kan het ook verbijsterend vinden. Het gaat om het doel van alles wat we doen, en besteden daar nauwelijks 1%, 0,1%, 0,01% van onze levenstijd aan? Klopt dat eigenlijk wel? Wie praat er nog over zijn dromen, geloof en hoop met collega's, burens, familie? De meesten vinden dit vandaag een vreemd onderwerp, maar is het niet eerder vreemd dat we hier nooit meer over praten? We weten zelfs niet eens meer hoe hierover te beginnen, wat we hier zinvol over kunnen zeggen, wat te antwoorden wanneer iemand dieper doorvraagt. We voelen ons als een olifant in een porseleinkast. De traditionele geloofsbeleving gaat sterk achteruit, maar er dient zich geen institutioneel alternatief aan. De levensbeschouwelijke richtingloosheid maakt dat mensen dit allemaal zelf moeten uitzoeken: dit vreet veel energie, en maakt dat mensen gedesoriënteerd, onzeker en doodmoed zijn.

Mensen voor wie geloof en God écht wel veel betekenen, vinden het ook heel moeilijk om hierover te praten: ze kunnen hun "ei" bij zeer weinigen kwijt. De meesten vermijden dit onderwerp liever, kijken wat onhandig weg, of beginnen over iets anders. Zoals vroeger praten over seks taboe was, zo is nu praten over geloof taboe. De behoefte aan een 'diepe, zinvolle babbel' is quasi vermoord. Er lijkt zeer weinig interesse te zijn in geestelijke zaken, zelfs een zeker angst ervoor: we blijven liever aan de oppervlakte en kiezen voor verdoving in 'de ondraaglijke lichtheid van het bestaan'. Onze geestelijke antennes roesten wegens niet-gebruik en sterven af. Onze spirituele vocabulaire is onderontwikkeld en onbeholpen, en we worden geestelijke analfabeten. Onze lichamen zijn overvoed, onze geest lijdt aan anorexia.

Een bergbeklimmer is bereid de grootste offers te brengen (in tijd, energie en geld) om op de top van een berg te staan - een prachtige hobby! -: wat als hij dezelfde tijd en energie zou steken in het beklimmen van geestelijke toppen, het zoeken van God? En hetzelfde geldt voor alle andere topsportprestaties. Je hoort inderdaad niet zoveel verhalen van mensen die de heerlijkste, extatische, allesovertreffende ervaringen met God hebben, maar waarom? Misschien omdat weinig mensen in deze geestelijke discipline alles op alles zetten, of: omdat de commerciële media deze verhalen uit ongemakkelijkheid doodzwijgen? Een gelijkaardige parallel kunnen we trekken met de astronomie en ruimtevaart: de mensheid investeert gigantische bedragen en zet de slimste koppen in voor onderzoek naar de uiteinden van het heelal - allemaal schitterend trouwens! - maar wat een contrast met onze zoektocht naar de Schepper van dit alles!? De discrepantie tussen beide is ten hemel schreiend, godgeklaagd. Niet alleen de kloof tussen arm en rijk wordt groter, ook die tussen lichaam en geest. De hype van de kookboeken en kookprogramma's spreekt boekdelen..., en we hebben al met zijn allen overgewicht!

Nochtans bestaan er genoeg verhalen in de wereld van mensen die materieel rijk waren, en alles weggaven om geestelijke rijkdom te vinden: Franciscus van Assisi, Albert Schweitzer, dr. Jan Vermeiren en talloze anderen wier namen nooit in de geschiedenisboeken zullen staan. Aardse rijkdom was voor hen een obstakel om hun ware zelf te ontdekken. Ze ontdekten Jezus' woorden: 'Jullie, kleingelovigen, vraag je dus niet bezorgd af: "Wat zullen we eten?" of: "Wat zullen we drinken?" of: "Waarmee zullen we ons kleden?" - dat zijn allemaal

dingen die de heidenen najagen. Jullie hemelse Vader weet wel dat jullie dat alles nodig hebben' (Mattheüs 6: 30-32). De allereerste christenen schonken ook hun bezittingen zomaar weg, zelfs huizen en akkers: dat was "gewoon" voor hen, want door hun nieuwgevonden grote geestelijke rijkdom waren ze niet meer krampachtig gehecht aan aardse zekerheden. Iederéén weet dat geld niet gelukkig maakt, maar in de praktijk zijn er weinigen die de sleutel vinden tot geestelijke rijkdom: de angst om materieel tekort te hebben houdt hun ogen naar beneden gericht. Mensen met grote innerlijke rijkdom zijn zij die een diepe schat aan geluk binnenin hebben, niet onderhevig aan inflatie of devaluatie. Ze stralen vrede uit die uit een andere, bovenaardse bron komt, en los staat van de crisissen van deze wereld. Iemand zoals moeder Teresa had dat zeker, maar duizenden 'nobeles onbekende' anderen ook. Het lijkt alleen alsof ze altijd zeldzamer worden. Arme, rijke wereld!